

ЕВРОПЕЙСКА КОМИСИЯ

Брюксел, 30.11.2011

COM(2011) 808 окончателен

**СЪОБЩЕНИЕ ОТ КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, ДО
СЪВЕТА, ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И
ДО КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ**

„Хоризонт 2020“ — Рамкова програма за научни изследвания и иновации

(текст от значение за ЕИП)

{SEC(2011) 1427 окончателен}

{SEC(2011) 1428 окончателен}

1. ПРОМЕНЕН КОНТЕКСТ

От стартирането на Седмата рамкова програма (РП7) насам икономическият контекст се промени значително. Рецесията, предизвикана от финансовата криза през 2008 г., наложи приемането на пакети от мерки за стимулиране на икономиката. Постепенно преодолявайки спада, Европа сега е изправена пред криза с държавния дълг и опасения от нова рецесия. Публичните органи в цяла Европа трябва да действат решително за справяне с този променен контекст. Основното предизвикателство е да се стабилизира финансовата и икономическата система в краткосрочен план, като същевременно се вземат мерки за създаването на икономически възможности за бъдещето.

Необходими са фискална консолидация и структурна реформа, но те не са достатъчни, за да се осигури конкурентоспособността на Европа в световен мащаб. Интелигентните инвестиции, по-конкретно в областта на научните изследвания и иновациите, са от жизнена важност както за поддържането на високи стандарти на живот, така и за справянето с неотложните предизвикателства пред обществото, каквито са изменението на климата, застаряването на населението или по-ефективното използване на ресурсите.

Научните изследвания и иновациите подпомагат създаването на работни места, благоденствието, качеството на живот и глобалните обществени блага. Те водят до научни и технологични пробиви, необходими за преодоляването на неотложните предизвикателства, пред които е изправено обществото. Инвестициите в тази област също така разкриват възможности за бизнес чрез създаването на новаторски продукти и услуги. Въпреки че е световен лидер в много технологии, Европейският съюз е изправен пред нарастваща надпревара както от страна на традиционните конкуренти, така и от страна на новоразвиващите се икономики, поради което се налага да подобри своите резултати в областта на иновациите.

Ето защо научните изследвания и иновациите заемат централно място в стратегията „Европа 2020“¹ за насърчаване на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж. Тя съдържа ключовата цел за увеличаване на разходите за НИРД на 3 % от БВП до 2020 г. Водещата инициатива „Съюз за иновации“² предоставя широкообхватен набор от действия за интензифициране на научните изследвания и иновациите. В контекста на тази политика предложенията на Комисията за бюджета на Съюза за периода след 2013 г.³ отразяват амбициите да се инвестира в бъдещето на Европа, като се гарантира, че всяко евро принася максимална полза за европейските граждани.

2. „ХОРИЗОНТ 2020“: СКЪСВАНЕ С МИНАЛОТО

Названието на новата програма на Съюза за финансиране в областта на научните изследвания и иновациите — „Хоризонт 2020“ — свидетелства за стремежа към осъществяването на идеи, които да стимулират икономическия растеж и създаването на работни места в бъдеще. „Хоризонт 2020“ ще бъде ключов инструмент в прилагането на Водещата инициатива „Съюз за иновации“, в изпълнението на произтичащите от нея

¹ COM(2010) 2020.

² COM(2010) 546.

³ COM(2011) 500.

задължения и в отговор на заключенията на Европейския съвет от 4 февруари 2011 г. и на Резолюцията на Европейския парламент относно Съюза за иновации от 12 май 2011 г.⁴.

„Хоризонт 2020“ обединява всички съществуващи форми на финансиране на научни изследвания и иновации от Съюза, включително Рамковата програма за научни изследвания, дейностите, свързани с иновации, от Рамковата програма за конкурентоспособност и иновации, както и Европейския институт за иновации и технологии (EIT)⁵. Този подход е широко признат от заинтересованите страни като път напред⁶ и беше подкрепен от Европейския парламент в резолюцията му от 27 септември 2011 г.⁷, от Европейския икономически и социален комитет⁸ и от Комитета за Европейското научноизследователско пространство⁹.

Наборът от предложения за „Хоризонт 2020“ се състои от:

- предложение за „Хоризонт 2020“¹⁰ за установяване на общите цели, обосновка и добавена стойност за Съюза, финансова рамка и разпоредби за контрол, наблюдение и оценка;
- предложение за специфична програма за изпълнението на „Хоризонт 2020“¹¹, в която се определят правилата и редът за изпълнение, както и съдържанието по отношение на основните насоки на дейност;
- предложение за единен набор от правила за участие и разпространение на резултатите¹², чрез които се определят начините на финансиране и възстановяване на разходите, условията за участие, критериите за подбор и отпускане на средства, правилата относно собствеността, използването и разпространението на резултатите; и
- отделно предложение за частта от „Хоризонт 2020“, съответстваща на Договора за Евратом¹³.

⁴ P7 TA(2011)0236.

⁵ Дейностите в областта на ядрената енергетика са неразделна част от „Хоризонт 2020“, но те са предмет на отделно предложение съгласно Договора за Евратом. Финансирането на ITER ще бъде извън бюджета на ЕС и ще бъде предмет на допълнителна програма.

⁶ http://ec.europa.eu/research/horizon2020/pdf/consultation-conference/summary_analysis.pdf

⁷ P7 TA(2011)0401

⁸ CESE 1163/2011.

⁹ ERAC 1210/11.

¹⁰ Предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета за установяване на „Хоризонт 2020“ — Рамкова програма за научни изследвания и иновации (2014—2020 г.), COM(2011) 809.

¹¹ Предложение за Решение на Съвета за създаване на специфична програма за изпълнение на „Хоризонт 2020“ — Рамкова програма за научни изследвания и иновации (2014—2020 г.), COM(2011) 811.

¹² Предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета за определяне на правилата за участие и разпространение на резултатите в „Хоризонт 2020“ — Рамкова програма за научни изследвания и иновации, COM(2011) 810.

¹³ Предложение за Регламент на Съвета относно програмата за научни изследвания и обучение на Европейската общност за атомна енергия (2014—2018 г.) в допълнение към „Хоризонт 2020“ — Рамкова програма за научни изследвания и иновации, COM(2011) 812.

Тези предложения са придружени от необходимите предварителни оценки на въздействието¹⁴. В допълнение към този пакет се представя и отделно предложение за преразглеждане на Регламента за ЕИТ.

Основни нововъведения:

„Хоризонт 2020“ притежава редица нови характеристики, които правят програмата подходяща за насърчаване на икономическия растеж и справяне с предизвикателствата пред обществото. Те включват:

- съществено опростяване на структурата на програмата, единен набор от правила, намаляване на административните формалности чрез улеснен модел за възстановяване на разходите, единна точка за достъп на участниците, съкращаване на бюрократичните процедури при подготовката на предложенията, по-малко проверки и одити, с общата цел средният срок за отпускане на средства да се намали със 100 дни;
- всеобхватен подход, открит за нови участници, включително за тези, чиито идеи излизат извън основното направление, като се гарантира, че най-добрите изследователи и новатори от цяла Европа, и не само от нея, могат да участват и действително участват;
- интегриране на научните изследвания и иновациите чрез осигуряване на непрекъснатост и съгласуваност на финансирането от идеята до пазарната реализация;
- по-голяма подкрепа за иновациите и дейностите, свързани с пазара, което води до пряко икономическо стимулиране;
- специално внимание към разкриването на възможности за бизнес, които произтичат от нашия отговор на главните проблеми, пред които са изправени хората както в Европа, така и извън нея, т.е. обществените предизвикателства;
- повече възможности за включване на нови участници и за финансиране на идеите на млади, обещаващи учени.

3. СЪСРЕДОТОЧАВАНЕ НА РЕСУРСИТЕ ВЪРХУ КЛЮЧОВИ ПРИОРИТЕТИ

„Хоризонт 2020“ ще насочи ресурсите към три различни, но взаимно допълващи се приоритета с ясна добавена стойност за Съюза. Те съответстват на приоритетите, залегнали в „Европа 2020“ и „Съюз за иновации“.

- (1) **Високи постижения в научната област.** Този приоритет ще доведе до по-нататъшно повишаване на нивото на европейската научна база и ще осигури постоянен поток от научни изследвания на световно равнище, гарантиращи дългосрочната конкурентоспособност на Европа. Той ще подкрепи най-добрите идеи и развитието на таланти в Европа, ще предостави на изследователите

¹⁴ SEC(2011) 1427 и SEC(2011) 1428.

достъп до първокласна научноизследователска инфраструктура и ще превърне Европа в притегателен център за най-добрите изследователи от цял свят.

Това означава:

- подкрепа за най-талантливите и най-находчивите изследователи и техните екипи за извършване на висококачествени авангардни изследвания, градящи върху успеха на *Европейския съвет за научни изследвания*;
- финансиране на съвместни проучвания за разработването на нови и обещаващи области на изследвания и иновации чрез подкрепа за *Бъдещи и нововъзникващи технологии* (БНТ);
- предоставяне на изследователите на отлични възможности за обучение и професионално развитие чрез *дейностите по програмата „Мария Склодовска-Кюри“*¹⁵;
- осигуряване на европейски научноизследователски инфраструктури от световна класа (включително и електронни инфраструктури), достъпни за всички изследователи в Европа и извън нея.

- (2) **Водещи позиции в промишлеността.** Този приоритет ще има за цел превръщането на Европа в по-привлекателно място за инвестиции и иновации (включително екоинновации) чрез насърчаване на дейности, при които предприятията имат думата в определянето на програмата. Това ще осигури значителни инвестиции в ключови промишлени технологии, ще увеличи потенциала за растеж на европейските фирми, като им предоставя подходящи нива на финансиране, и ще спомогне иновативните МСП да се разраснат във водещи компании от световен мащаб.

Това означава:

- изграждане на *водещи позиции в базовите и промишлените технологии*, със специална подкрепа за ИКТ, нанотехнологиите, авангардните материали, биотехнологиите, авангардното производство и преработка, космическите изследвания, както и подкрепа за междутематични дейности за съчетаване на ползите, натрупани от комбиниране на няколко ключови базови технологии;
- улесняване на *достъпа до рисково финансиране*;
- предоставяне на широка подкрепа от Съюза за *иновациите в МСП*.

- (3) **Справяне с обществените предизвикателства.** Това отразява политическите приоритети на стратегията „Европа 2020“ и е насочено към важните проблеми, пред които са изправени гражданите в Европа и в други части на света. Възприемането на подход, съобразен с конкретното предизвикателство, ще

¹⁵ Чрез това наименование Комисията отдава дължимата почит на видната изследователка, лауреат на Нобелова награда, и на забележителния ѝ принос за напредъка на науката в Европа.

обедини ресурси и знания от различни области, технологии и дисциплини, включително обществените и хуманитарните науки. Той ще обхване дейности от научните изследвания до пазарната реализация, като особено внимание ще бъде отделено на дейностите, свързани с иновации, като например пилотни и демонстрационни проекти, изпитвателни платформи, както и на подкрепата за обществени поръчки за новаторски продукти и тяхното навлизане на пазара. Той ще включва установяването на връзки с дейностите на Европейските партньорства за иновации.

Финансирането ще бъде насочено към следните предизвикателства:

- *Здравеопазване, демографски промени и благосъстояние;*
- *Продоволствена сигурност, устойчиво земеделие, морски изследвания и биоикономика;*
- *Сигурна, чиста и ефективна енергия;*
- *Интелигентен, екологосъобразен и интегриран транспорт;*
- *Действия във връзка с изменението на климата, ефективно използване на ресурсите и суровините;*
- *Приобщаващи, новаторски и сигурни общества.*

Обединяващата цел на „Хоризонт 2020“ е устойчивото развитие. Специалното финансиране на действията във връзка с изменението на климата и ефективното използване на ресурсите ще бъде допълнено чрез други конкретни цели на „Хоризонт 2020“, в резултат на което най-малко 60 % от общия бюджет на рамковата програма ще се посвети на устойчивото развитие, като преобладаващата част от средствата ще допринесе за взаимно укрепващи се цели, свързани с климата и опазването на околната среда. В резултат на това се очаква около 35 % от бюджета на „Хоризонт 2020“ да представляват разходи, свързани с климата.

На ЕИТ се пада отговорната роля да съчетава образцовите научни изследвания, образованието и иновациите, като по този начин интегрира триъгълника на знанието. ЕИТ ще я изпълнява чрез Общностите за знания и иновации (ОЗИ). Освен това той ще гарантира споделянето на опит извън рамките на ОЗИ чрез целенасочени мерки за разпространение и обмен на знания.

Неразделна част от „Хоризонт 2020“ ще бъдат дейностите на Съвместния изследователски център, които предоставят на политиката на Съюза солидна подкрепа, основана на факти. Техен двигател ще бъдат нуждите на потребителите в съчетание с дейности, ориентирани към бъдещето.

Научните изследвания и иновациите в областта на ядрената енергетика, които ще бъдат подкрепяни съгласно Договора за Евратом, ще позволят на Съюза да разработи в интерес на всичките си държави-членки най-напредналите технологии за ядрена безопасност, сигурност и радиационна защита, както и мерки за неразпространение на ядрено оръжие.

Разпределението на бюджета на „Хоризонт 2020“ за отделните стратегически цели отразява приспособяването му за работа в променен контекст. Разпределението на бюджета в рамките на „Хоризонт 2020“:

- съответства изцяло на стратегията „Европа 2020“ чрез реализацията на Съюза за иновации, отдаването на приоритет на Програмата в областта на цифровите технологии, стремежа за приобщаване на всички граждани, ефективното използване на енергията и ресурсите, промишлените технологии, дейността, свързана с изменението на климата и приноса към външните политики на Съюза;
- дава приоритет на разходите с незабавен ефект върху икономическия растеж и създаването на работни места чрез съществени инвестиции в рисково финансиране, МСП и широкомащабни пилотни и демонстрационни проекти за ключови технологии;
- продължава да инвестира в бъдещето на Европа, като дава решителен тласък на Европейския съвет за научни изследвания, укрепва научните изследвания в областта на бъдещите и нововъзникващите технологии (БНТ), подобрява възможностите за обучение, мобилност и професионално развитие на младите таланти и възлага важна роля на ЕИТ;
- засилва максимално полезния ефект от финансирането от други публични и частни източници за постигането на поставената цел от 3 %.

„Хоризонт 2020“ е седемгодишна програма и е възможно по време на изпълнението ѝ да настъпят значителни промени в по-широкия икономически и политически контекст. Ето защо осигуряването на нейната трайна приложимост ще изисква адаптиране на приоритетите и ресурсите, както и когато е необходимо. Поради тази причина в предложението са включени клаузи, предоставящи гъвкавост в това отношение.

При прилагането на „Хоризонт 2020“ също така ще бъде възприет стратегически подход към планирането на научноизследователската дейност и иновациите, като се използват съвместни действия и форми на управление, обединяващи разработването на политика, която надхвърля границите на традиционните секторни политики. То ще се основава на солидни факти, анализ и прогнозиране, като напредъкът ще се измерва чрез сериозен набор от показатели.

Що се отнася до финансирането на изследователски дейности, свързани със стволови клетки от човешки ембриони, законодателният пакет „Хоризонт 2020“ е изцяло съобразен с подхода, подкрепен от Европейския парламент и от Съвета след приемането на законодателните актове по РП7, както е посочено в Съобщението на Комисията от 2006 г.¹⁶

4. УЛЕСНЯВАНЕ НА ДОСТЪПА И ОПТИМИЗИРАНЕ НА УПРАВЛЕНИЕТО

„Хоризонт 2020“ трябва да привлече най-добрите изследователи и иновативни предприятия. Това налага по-нататъшно опростяване на правилата и процедурите за

¹⁶ ОВ L 412, 30.12.2006 г.

участниците. В доклада за междинна оценка на РП7 беше направен изводът, че са необходими сериозни стъпки за тяхното по-нататъшно опростяване чрез подход, основан на подходящ баланс между поемането на риск и доверието в участниците¹⁷.

„Хоризонт 2020“ ще оползотвори подтика, който бе даден чрез Съобщението на Комисията, озаглавено „Опростяване на изпълнението на рамковите програми за научни изследвания“¹⁸ и Решението на Комисията¹⁹ относно трите мерки за опростяване на изпълнението на РП7 чрез въвеждане на важни нови елементи, за което призовава и Европейският парламент в своята резолюция от 11 ноември 2010 г.²⁰

В „Хоризонт 2020“ опростяването ще бъде насочено към три всеобхватни цели: намаляване на административните разходи на участниците; ускоряване на всички процеси, свързани с представяне на предложения и управление на безвъзмездни средства, и снижаване процента на финансовите грешки.

Опростяване ще бъде постигнато в няколко направления:

- Структурно опростяване чрез:
 - по-ясен замисъл на програмата, съсредоточен върху три стратегически цели, което улеснява ориентирането на участниците в съществуващите възможности за финансиране;
 - единен набор от правила за участие, в които се определят условията за допускане, оценяването или правата върху интелектуална собственост, приложими към всички компоненти на „Хоризонт 2020“, като отклонения са възможни, само когато са оправдани от специфични нужди.
- Опростените правила за финансиране, съобразени с предпочитанията на заинтересованите страни относно възстановяването на действителните разходи, ще включват:
 - по-опростено възстановяване на преките разходи, с по-широко възприемане на обичайните счетоводни практики на бенефициерите;
 - възможност за прилагане по отношение на персонала на разходи за единица продукт (усреднени разходи за персонал), включително за собствениците на МСП без заплата;
 - опростяване отчитането на времето чрез предоставяне на ясен и прегледен набор от минимални условия; премахване, по-специално, на задълженията за отчитане на времето за служители, заети изключително по проект от „Хоризонт 2020“;

¹⁷

http://ec.europa.eu/research/evaluations/pdf/archive/other_reports_studies_and_documents/fp7_interim_evaluation_expert_group_report.pdf

¹⁸ COM(2010) 0187.

¹⁹ C(2011) 174, 24.1.2011 г.

²⁰ P7 TA(2011)0401.

- покриване на непреките разходи чрез единна фиксирана ставка, която по правило се прилага към преките разходи — премахване на основен източник на финансови грешки и усложнения;
 - единна ставка на възстановяване на разходите за всички участници и дейности в рамките на един проект;
 - еднократни общи суми, награди, финансиране, обвързано с резултатите за конкретни области, където това е целесъобразно.
- С изменената стратегия за контрол ще се постигне нов баланс между доверието и контрола, както и между поемането и избягването на риск чрез:
 - разширяване на гаранционния фонд така, че да обхване всички дейности в рамките на „Хоризонт 2020“, и изискване за предварителна проверка на финансовите възможности само по отношение на координаторите;
 - намаляване броя на сертификатите на финансовите отчети, като за всеки бенефициер се изисква само един такъв сертификат в края на проекта;
 - намаляване на одитната тежест за участниците чрез стратегия за последващ контрол, като се набляга на контрола по отношение на риска и разкриването на измами, концепция за еднократен одит и съкращаване на давността за последващи одити от пет на четири години;
 - в резултат на преразгледания подход за цялото времетраене на „Хоризонт 2020“ на одит ще подлежат максимум 7 % от бенефициерите по програмата.

Успоредно с това, Комисията ще продължи да усъвършенства, хармонизира и ускорява процедурите и процесите, свързани с изпълнението на програмата и обхванатите от нея проекти. Това ще включва обновен подход към комитологията, с подчертано участие на комитетите по програмата в дискусии върху стратегическото планиране и осигуряването на връзки с дейностите, финансирани на национално равнище. Освен това, Комисията ще изхожда от постигнатия напредък за повишаване на качеството, ефективността и съгласуваността на изпълнението посредством удобна за ползване единна ИТ платформа, предоставяща на участниците „обслужване на едно гише“ (електронен „Хоризонт 2020“), и чрез по-нататъшни стъпки към възлагане на изпълнителни агенции на финансирането от Съюза за научноизследователска дейност и иновации. В това отношение използването на съществуващите изпълнителни агенции ще бъде оптимизирано, включително чрез евентуално преразпределяне на задачите за постигане на по-голяма специализация.

Комисията счита, че всички тези елементи могат да намалят средния срок за отпускане на средства по „Хоризонт 2020“ със 100 дни в сравнение със сегашното положение.

Ще продължат да се използват механизмите за партньорство на основата на членове 185 и 187 от Договора. По-широката употреба на финансови инструменти, основаващи се на разработваните в момента дългови и капиталови платформи, ще бъде от съществено значение при възлагане на финансирането на изпълнителни агенции. Чрез внимателно планиране на своите дейности ЕИТ ще съгласува тясно работата си с

приоритетите на „Хоризонт 2020“. Като разширява броя на ОЗИ и поема дейности, свързани с разпространението и обмена на научни знания, той ще бъде в състояние да управлява по-голям бюджет от настоящия.

5. ШИРОК И ПОСЛЕДОВАТЕЛЕН ПОДХОД КЪМ ИНОВАЦИИТЕ

Във Водещата инициатива „Съюз за иновации“ се подчертава необходимостта Европа да разработи свой собствен отличителен подход към иновациите, основан на уникалните ѝ ценности. В „Хоризонт 2020“ се възприема широк подход към иновациите, който не се ограничава до пускането на нови продукти на пазара, но включва също така процеси, системи или други подходи, като отдава дължимото признание на преимуществата на Европа в областта на дизайна, творчеството, услугите и на значимостта на социалните иновации. Финансирането на тези дейности ще бъде обвързано с подкрепата за научни изследвания и технологично развитие.

По-силна подкрепа ще бъде дадена на пазарното разпространение на иновациите, включително и от публичния сектор. Тя ще включва повече проекти за доказване на работоспособността на концепции, пилотни и демонстрационни проекти. Това ще обхваща оползотворяване на потенциала на научноизследователските инфраструктури, както и определяне на технически стандарти, възлагане на обществени поръчки за продукти в предпазарен стадий и засилване на заемното и капиталовото финансиране. Новите подходи като поощрителни награди, които се присъждат за постигането на конкретни цели, ще насърчат участието на по-широк кръг новатори. Европейските партньорства за иновации ще бъдат натоварени с отстраняването на техническите, правните и оперативните препятствия пред иновациите в Европа, създавайки солидни връзки между мерките от страна на предлагането и на търсенето.

Големите иновации често се дължат на неочаквани пробиви или на ново приложение на съществуващи или нововъзникващи технологии. „Хоризонт 2020“ ще даде възможност на най-ярките и творчески умове в Европа да разширят границите на познанието чрез укрепване на т.нар. възходящи дейности, като например ЕСНИ и БНТ, дейностите по програмата „Мария Кюри“ и специализирания инструмент за МСП. Освен това, при всяко обществено предизвикателство заданието в поканата за отправяне на предложения ще дава на кандидатите повече възможности, отколкото в миналото, да предлагат иновативни решения по свой избор.

„Хоризонт 2020“ ще насърчава обмена на идеи и перспективи чрез прилагане на последователен подход във всички съставни части на програмата. Ще се прилагат еднакви правила, позволяващи на участниците да преминават бързо между различните части. Ще бъдат въведени мерки за осъществяване на контакт между проектите и резултатите от отделните части.

Съвместните действия между различните части на „Хоризонт 2020“ ще бъдат необходими по-специално за осигуряване на непрекъсната връзка между подкрепата за базовите и промишлените технологии и тяхното прилагане спрямо обществените предизвикателства. Бяха изготвени специални разпоредби, които дават възможност за осъществяване на този подход и за стимулиране на междутематични дейности, както и за комбиниране на бюджети по ефикасен начин.

С оглед на препоръките, направени от Групата на високо равнище по главните базови технологии (ГБТ)²¹, „Водеща роля в базовите и промишлените технологии“ ще позволи разглеждането на ГБТ като ключов приоритет на „Хоризонт 2020“ от особено значение за икономическия растеж и създаването на работни места. Това включва специален бюджет в размер на 6 663 млн. EUR за областите на фотониката, микро- и наноелектрониката, нанотехнологиите, авангардните материали, биотехнологиите, авангардното производство и преработка. В рамките на комплексния подход към ГБТ ще бъде предоставена специална подкрепа за дейности по експлоатиране на натрупаните ползи от комбинирането на няколко ГБТ, по-специално чрез подкрепа за широкомащабни пилотни и демонстрационни проекти.

6. ЗАСИЛВАНЕ НА УЧАСТИЕТО НА МСП

Водещата инициатива „Съюз за иновации“ включва ангажимент за осигуряване на активно участие на МСП в „Хоризонт 2020“. Малките и средните предприятия притежават значителен потенциал за иновации, както и енергичност при въвеждането на пазара на революционни технологични пробиви и иновации в услугите. Укрепването на подхода към МСП, включително засилването на участието на микропредприятията, е от съществено значение, за да може „Хоризонт 2020“ да допринесе бързо развиващите се фирми днес да се превърнат в мултинационални компании на утрешния ден.

В „Хоризонт 2020“ се възприема комплексен подход към МСП. Очаква се той да доведе до предоставяне на около 15 % от общия комбиниран бюджет за всички обществени предизвикателства и за базовите и промишлените технологии на МСП. Редица нововъведения в „Хоризонт 2020“ ще насърчат участието на МСП.

Опростяването на процедурите ще бъде от особена полза за МСП, тъй като те често не разполагат с ресурси, за да се справят с големи административни тежести. Това ще включва създаването на единствена точка за достъп на МСП, желаещи да участват в „Хоризонт 2020“. Същевременно засиленото внимание към иновационните дейности ще разшири участието на МСП, тъй като за тях те са дейности от непосредствено значение.

Хоризонталните мерки ще бъдат допълнени с конкретни действия за МСП, с което ще се консолидира в целенасочен набор от инструменти подкрепата, до неотдавна разпръснатата между няколко програми.

На първо място, новият инструмент за МСП, разработен въз основа на модела на Програмата за иновационни научни изследвания в малките предприятия (SBIR)²², чиито принципи са описани в „Иновации в МСП“, ще се използва последователно при всички обществени предизвикателства, както и при базовите и промишлените технологии. Той ще позволи на МСП да представят своите иновационни идеи за справяне с предизвикателствата на нивото на Съюза. Инструментът ще отговори на нуждите на всички МСП, които представят новаторски решения за конкретни проблеми, независимо от това, дали иновациите са високотехнологични,

²¹ http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/ict/files/kets/hlg_report_final_en.pdf

²² Иновационни научни изследвания в малките предприятия, <http://www.sbir.gov>

научноизследователски, социални или в сферата на услугите, чрез следните характеристики:

- *Само МСП ще имат право да кандидатстват за финансиране.* Те могат да привлекат и други партньори, но едно от главните нововъведения на този инструмент е, че той позволява проекти с един участник;
- *Подкрепата ще се предоставя в различни фази.* Фазата на проучване на осъществимостта ще позволи да се направи оценка на потенциала на проекта. Отпускането на безвъзмездни средства ще позволи на МСП да започнат разработването на проекта, да запазят правата върху интелектуалната собственост и, когато е необходимо, да възлагат задачи на подизпълнители. Последващата подкрепа ще бъде осигурена непряко чрез услуги, като съдействие за получаване на достъп до рисков капитал, подпомагане на иновациите или обществени поръчки.

Второ, в „Иновации в МСП“ е включена специална дейност за МСП с интензивна изследователска дейност. Това ще спомогне за следващия етап в схемата „Eurostars“²³, прилагана в партньорство с държавите-членки²⁴. Тя ще бъде придружена от мерки за изграждане на капацитета за иновации на МСП, като работна мрежа и посредничество, и ще позволи на МСП „да се вплетат“ в технологии, като се свържат с изследователите и новаторите от цяла Европа.

Трето, според призива на Европейския съвет „Достъпът до рисково финансиране“ ще бъде съсредоточен върху МСП. Що се отнася до дълговия механизъм, вниманието към МСП ще се засили чрез работа с финансови посредници на национално и регионално равнище. Капиталовият механизъм ще бъде насочен към инвестиции в ранна фаза, с възможност за инвестиции във фазите на разширяване и растеж във връзка с дълговия механизъм по Програмата за конкурентоспособност на предприятията и МСП.

Капиталовият механизъм и предназначеният за МСП компонент от дълговия механизъм ще бъдат приложени в рамките на двата финансови инструмента на ЕС, които подпомагат научните изследвания и инвестициите на МСП чрез капитал и дълг, във връзка с капиталовите и дълговите механизми по Програмата за конкурентоспособност на предприятията и МСП.

7. МЕЖДУНАРОДНО СЪТРУДНИЧЕСТВО

Международното сътрудничество с трети държави е необходимо за постигането на редица конкретни цели, определени в „Хоризонт 2020“. Това важи особено за всички обществени предизвикателства, набелязани в „Хоризонт 2020“, към които трябва да се подходи в глобален мащаб. Международното сътрудничество е също така от съществено значение за авангардните и фундаменталните изследвания, с цел оползотворяване на предимствата на нововъзникващите клонове на науката и възможностите на технологиите. Поощряването на международната мобилност на изследователите и новаторите е изключително важно за развитието на това сътрудничество в световен мащаб. Дейностите на международно ниво са важни също

²³ <http://www.eurostars-eureka.eu/>

²⁴ <http://www.eurekanetwork.org/>

така за повишаване конкурентоспособността на европейската промишленост чрез насърчаване на възприемането и търговията на нови технологии, например чрез разработването на световни стандарти и насоки, както и чрез насърчаване на приемането и внедряването на европейски решения извън Европа.

Целта на международното сътрудничество в „Хоризонт 2020“ ще бъде утвърждаването на върховите постижения и привлекателността на Съюза в областта на научните изследвания, съвместното преодоляване на глобалните предизвикателства и подкрепата за външните политики на Съюза. Международното сътрудничество в „Хоризонт 2020“ ще бъде съсредоточено върху три основни групи държави:

- (1) индустриализирани и новоразвиващи се икономики;
- (2) държави, участващи в процеса на разширяване, и съседни държави; и
- (3) развиващи се държави.

Когато е уместно, „Хоризонт 2020“ ще насърчава сътрудничеството на регионално или многостранно равнище. Международното сътрудничество в областта на научните изследвания и иновациите е ключов аспект от задълженията на Съюза в световен мащаб и трябва да играе важна роля в партньорството на Съюза с развиващите се държави, които често са непропорционално засегнати от световните предизвикателства. То ще насърчава приобщаващия растеж и постигането на Целите на хилядолетието за развитие, както и на останалите цели, договорени в рамките на международното устойчиво развитие.

„Хоризонт 2020“ ще продължи да поддържа принципа на откритост, като същевременно поощрява реципрочния достъп до програмите на трети държави. Освен това, ще бъдат осъществявани редица целенасочени действия по възприемане на стратегически подход към международното сътрудничество въз основа на взаимния интерес и взаимната изгода и насърчаването на координирането и полезното взаимодействие с дейностите на държавите-членки. Специални мерки за подпомагане на стратегическия подход и на процеса на определяне на приоритетите са включени в „Приобщаващи, новаторски и сигурни общества“.

8. РАЗПРОСТРАНЯВАНЕ НА ВЪРХОВИТЕ НАУЧНИ ПОСТИЖЕНИЯ И РАЗШИРЯВАНЕ НА УЧАСТИЕТО

„Хоризонт 2020“ ще продължи да отпуска финансиране въз основа на конкурентни покани за представяне на предложения и на независима партньорска оценка, основана на качествата, като се подбират най-добрите проекти без оглед на географското разпределение.

Този подход обаче трябва да бъде допълнен с мерки, гарантиращи, че Рамковата програма „Хоризонт 2020“ е отворена за широк спектър, включително и нови, участници, и че предимство имат върховите постижения. Следователно талантите трябва да се развиват и подкрепят по пътя към високи резултати, за да се даде възможност на изследователите и новаторите от цяла Европа да се възползват от инструментите, мрежите и финансирането на „Хоризонт 2020“. Това ще включва изграждане на тесни връзки с дейности от сектора на висшето образование и, по-конкретно, с програмата „Еразъм за всички“ и Съюзите на знанието.

Финансирането от Съюза спомогна за създаването и разпространяването на върхови научни постижения в цяла Европа както чрез Седмата рамкова програма, така и чрез фондовете на политиката на сближаване. Дейностите „Региони на знанието“ и „Научноизследователски потенциал“ от специфичната програма „Капацитети“ на РП7 бяха посрещнати с голям интерес, но фактите показват, че тя би била по-ефективна, ако подобни дейности бяха проведени и в рамките на политиката на сближаване²⁵.

Ето защо Комисията предлага ясно разделение на задачите между „Хоризонт 2020“ и структурните фондове, като се засилват взаимодействията. Подкрепата за региони, които са в процес на изграждане на капацитет за научни изследвания и иновации, ще бъде предоставяна посредством политиката на сближаване, която прокарва концепцията за интелигентна специализация, и ще включва мерки, даващи възможност за върхови постижения на изследователите и новаторите от цяла Европа.

Допълнителните мерки по „Хоризонт 2020“ ще имат за цел разширяване на участието в цялата програма. Те ще включват осигуряване на по-добра координация, сътрудничество и обмен на информация между две програми на Съюза за финансиране. В рамките на „Приобщаващи, новаторски и сигурни общества“ ще бъде предоставена подкрепа за обучение и консултации в областта на съответната политика с цел да се реформират политиките относно научните изследвания и иновациите. Това ще включва също така създаването на мрежи и схеми за побратимяване, които ще подобряват връзките между изследователите и новаторите във всички държави-членки и региони. По този начин стремежът към върхови постижения, който е отличителен белег на „Хоризонт 2020“, в съчетание с елементите на структурните фондове, насочени към изграждане на капацитет, ще даде възможност за възникване на върхови постижения в развиващите се региони. Те ще повишат международната привлекателност на тези региони и ще действат като средоточие на тяхното по-нататъшно икономическо развитие. В това отношение следва да се отчитат също така специфичните обстоятелства в най-отдалечените региони.

9. ЗАВЪРШВАНЕ НА ЕВРОПЕЙСКОТО НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКО ПРОСТРАНСТВО

Ускореното завършване на Европейското научноизследователско пространство (ЕНП) е наложително, за да се избегнат скъпоструващите припокривания и излишното дублиране на дейности. Това изисква създаването на истински единен пазар за знания, научни изследвания и иновации, който да дава възможност за свободно движение, конкуренция и трансгранично сътрудничество на изследователите, научноизследователските институции и предприятията. Оставащите пропуски ще бъдат попълнени посредством рамката на ЕНП, която ще бъде представена от Комисията през 2012 г.

„Хоризонт 2020“ ще засили подкрепата за насърчаване на професионалното развитие и мобилността на изследователите (включително чрез дейности по програмата „Мария Кюри“), за изграждане на мрежа от контакти и осигуряване на достъп до широкомащабни научноизследователски инфраструктури, както и постигането на ЕНП „онлайн“ („Научноизследователски инфраструктури“). За да се повиши

²⁵ Експертна група за полезни взаимодействия между Седмата рамкова програма, РПКИ и фондовете на политиката на сближаване, [ftp://ftp.cordis.europa.eu/pub/fp7/docs/seg-final_en.pdf](http://ftp.cordis.europa.eu/pub/fp7/docs/seg-final_en.pdf)

привлекателността на изследователската кариера, в „Хоризонт 2020“ ще бъде обърнато специално внимание на Европейската харта за изследователи и Кодекса за поведение при подбора на изследователи, както и на други подходящи референтни рамки, определени в контекста на ЕНП, като същевременно се зачита доброволният им характер. Ще бъдат предприети по-нататъшни мерки за свободен достъп, за да се гарантира, че научноизследователските резултати са на разположение на тези, които се нуждаят от тях. Тук ще бъдат включени действия за премахване на пречките, които не позволяват на жените да правят успешна научна кариера. Комисията се ангажира да достигне целта от 40 % участие на жените в нейните консултативни структури и ще гарантира, че разликите между половете са отразени в съдържанието на поканите за представяне на предложения и в процедурите за оценка, когато е уместно. По-голямото участие на жените ще подобри качеството на научните изследвания и иновациите и ще подпомогне справянето със съществуващия недостиг на високо квалифицирани и опитни учени, необходими за подобряване на конкурентоспособността и икономическия растеж на Европа.

Предизвикателството „Приобщаващи, новаторски и сигурни общества“ ще подкрепи координирането на политиката в Европа, като осигури солидна база от факти за подпомагане на държавите-членки при прилагането на подходящи съчетания от политики. Работните програми ще съдържат като нова мярка информация за начина на координация с националните програми за финансиране на научноизследователската дейност и иновациите, като тази информация ще бъде включвана за обсъждане в комисиите по програмата.

„Хоризонт 2020“ ще подкрепя подходи, насочени към обединяване и увеличаване на полезния ефект от други източници на финансиране чрез опростената схема „ERA-NET“, чрез която се подпомагат дейности от координацията на национални програми до съфинансирането на съвместни покани за представяне на предложения. Ясният набор от критерии за съвместни програми по член 185 и за съвместни предприятия по член 187 от Договора ще даде възможност за провеждането на инициативи с по-голям потенциал, като се отчитат опитът и оценките от РП7, както и измененията на Финансовите регламенти.

Инициативите за съвместно планиране (ИСП) са важно средство при обединяването на ресурси за създаване на критична маса за справяне с общите предизвикателства пред държавите-членки. „Хоризонт 2020“ ще подпомага ИСП в развитието на техните Стратегически научноизследователски програми. Когато предизвикателството, към чието решаване е насочена дадена ИСП, спада към приоритетите на „Хоризонт 2020“, за осигуряването на допълнителна подкрепа могат да се използват „ERA-NET“ или съфинансиране. Нови инициативи по член 185 ще бъдат разглеждани само когато има ясен ангажимент от страна на държавите-членки и когато съответната ИСП е доказала възможността за значимо сътрудничество, мащаба и обхвата, необходими за подкрепа на пълната интеграция на националните програми.

Въз основа на опита на публично-частните партньорства в рамките на Европейския план за икономическо възстановяване ще бъде налице по-голям потенциал за създаването на такива партньорства, без да се прибягва до нови законодателни процедури. Това ще позволи целенасоченото изпълнение на такива инициативи, като в същото време се гарантира по-голяма яснота относно ролите и отговорностите.

10. ПОСТИГАНЕ НА НАШИТЕ ОБЩИ СТРЕМЕЖИ

Европейските данъкоплатци имат право да знаят как се инвестират парите им. Тъй като научните изследвания и иновациите са жизненоважни за бъдещето на хората, необходимо е свързаните с тях дейности, финансирани чрез „Хоризонт 2020“, да бъдат представяни на вниманието на широката общественост, и по-специално, трябва да се посочва добавената стойност на действията на равнище ЕС. Това ще доведе до по-голямо обществено разбиране, съпричастие и обсъждане. Мерките за информация и комуникация следователно ще бъдат неразделна част от изпълнението на „Хоризонт 2020“.

Те ще се съсредоточат и върху оповестяването на резултатите от научните изследвания на вземащите политически решения лица, новаторите и останалите изследователи, включително чрез насърчаване на свободния достъп.

Постигането на нашите общи стремежи, които са в основата на стратегията „Европа 2020“ и на Съюза за иновации, изисква осъществяването на амбициозни политики. Комисията е убедена, че предложението ѝ за „Хоризонт 2020“ и цялостното преосмисляне, което то налага, ще позволи бюджетът на Съюза да играе ключова роля за коренната промяна в резултатите на научноизследователската дейност и иновациите, от която се нуждае Европа. „Хоризонт 2020“ е замислен до края на настоящото десетилетие. Проектите по програмата ще продължат и през следващото десетилетие, а въздействието от нейното финансиране ще се усеща и дълго след това. Ето защо тя е действителна инвестиция в бъдещето.